

عنوان مقاله:

بررسی خاستگاه غیاب رستم در منابع پیش از اسلام

محل انتشار:

فصلنامه کاوش نامه زبان و ادبیات فارسی، دوره 19، شماره 38 (سال: 1397)

تعداد صفحات اصل مقاله: 36

نویسنده:

خلاصه مقاله:

رستم بزرگترین و محبوب ترین شخصیت حماسه های ایرانی است که تصویری جامع از یک قهرمان ملی را به نمایش می گذارد. دایره حضور او از سترگ ترین آثار ادبی پارسی همچون شاهنامه فردوسی تا فرهنگ شفاهی عامه ایرانیان را در بر می گیرد. با این همه در منابع پیش از اسلام نامی از رستم نیامده است. تنها در چهار متن یادگار زریران، درخت آسوریک، بندهش و تک روایتی با نام کلی داستان سغدی رستم اشارات موجزی درباره رستم وجود دارد. بندهش مختصراً در دو موضع از او نام برده است و از اشاره یادگار زریران و درخت آسوریک هم هیچ گونه اطلاعی درباره او به دست نمی آید؛ اما هرچه منابع عمدتاً دینی - حکومتی پیش از اسلام در مواجهه با این شخصیت مهم اساطیری/تاریخی سکوت کرده اند، در منابع پس از اسلام به فراوانی از او سخن رفته است؛ به طوری که عمده متون پهلوانی پس از اسلام، حول رستم و خاندان رستم شکل گرفته اند. با وجود انفصال منابع پس از اسلام از منابع پیش از اسلام مربوط به رستم، او محبوب ترین و مشهورترین قهرمان ملی در گستره ادبیات فارسی است؛ شخصیتی که دارای حوزه نفوذ فراگیری در حماسه های ملی، روایات عامیانه و حتی ادبیات عرفانی است. با توجه به تعارض رستم با مقدسان آیین زردشت مانند کاووس، گشتاسپ، توس و اسفندیار و همچنین رابطه او با بیر بیان و برخی قراین پنهان در شاهنامه و نیز سایر قراین فرامتنی ارائه شده در این مقاله، فرضیه سانسور و حذف رستم از متون دینی/حکومتی پیش از اسلام به ذهن متبادر می شود. از دیگر سو به نظر می رسد در انتساب رستم به ضحاک و زایش اهریمن گونه اش از پهللو، موبدان نقش بسیار پر رنگی داشته اند.

کلمات کلیدی:

رستم، شاهنامه، موبدان زردشتی، اساطیر تاریخی، حکومت دینی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1734349>

